

Monitoimijaisuus aikuissosiaalityön ja maahanmuuttajapalveluiden asiakasdokumenteissa

Melissa Drockila
Mari Hoppari
Pipsa Lievonen
Elina Murto
Sosiaalityön käytäntötutkimus
Sosiaalityö
Helsingin yliopisto
Kevät 2022

TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

Käytäntötutkimus sijoittuu Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimen aikuissosiaalityön ja maahanmuuttajapalveluiden yksiköihin. Käytäntötutkimuksessa tarkastellaan sitä, miten monitoimijaisuus näkyy aikuissosiaalityön ja maahanmuuttaja- palveluiden asiakasdokumenteissa. Monitoimijaisuus käsitteenä sisältää ammattihenkilöiden lisäksi esimerkiksi asiakkaan, läheisverkoston sekä kolmannen sektorin toimijat (Kekoni ym. 2019). Dokumentointi on olennainen osa sosiaalityön tiedonmuodostusta (Kääriäinen 2016) ja lainsäädäntö puolestaan velvoittaa sosiaalihuoltoa monitoimijaiseen ja asiakkaan mukaan ottavaan työskentelyyn (esim. SHL 2014/1301), mikä perustelee tarvetta tutkia asiakasdokumenteja.

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa monitoimijaisuudesta sosiaali- ja terveystoimissa aikuissosiaalityön ja maahanmuuttajapalveluiden asiakasdokumenteja tarkastelemalla. Tutkimuskysymyksemme on: Miten monitoimijaisuus näkyy aikuissosiaalityön palvelutarpeen arvioinneissa ja maahanmuuttajapalveluiden asiakassuunnitelmissa?

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan tarkentaa yksiköiden sisäisiä ohjeistuksia, ja tutkimustuloksia voidaan hyödyntää myös Espoon kaupungin aikuissosiaalityön ja maahanmuuttajapalveluiden yksiköiden johtamisessa ja työntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittämisessä. Maahanmuuttajapalveluiden osalta tutkimuksen tavoite on tuottaa tietoa THL:n sosiaalihuollon kehittämisohjelman pilottia varten, joka koskee työikäisten asiakkaiden asiakassuunnitelmien kehittämistä (TASSU-hanke).

AINEISTO JA ANALYYSI

Tutkimuksen aineisto saatiin valmiiksi anonymisoituna. Aineistona oli maahanmuuttajapalveluiden asiakassuunnitelmat ja aikuissosiaalityön palvelutarpeen arvioinnit. Molemmista oli 15 asiakasdokumenttia ajalta 1.9.2021–30.10.2021.

Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Analyysiyksikkönä käytettiin tekstin sisältämiä viittauksia eri toimijoihin. Aineistossa kiinnitettiin huomiota siihen, mitä toimijoita mainittiin nimeltä. Keräsimme aineistossa mainittuja toimijoita yhteen ryhmitellen ne laajemmiksi kategorioiksi, jolloin aineisto tiivistyi. Lisäksi perehdyimme tarkemmin lauseenrakenteisiin ja siihen, miten toimijuutta kuvattiin, eli esimerkiksi siihen, oliko toimiminen kirjoitettu passiivissa vai aktiivissa, tai oliko tekstin perusteella mahdollista kertoa, kuka toimija oli.

TULOKSET

Sosiaalityön yhteistyökumppaneiden toimijuus vaihtelee aineistossamme aktiivisen, passiivisen sekä sekatoimijuuden välillä, joka on osassa aineistoa aktiivista ja osassa passiivista toimijuutta. Aktiivisia yhteistyökumppaneita olivat erityisesti ostopalveluiden ohjaajat ja työllistymisen parissa työskentelevät kunnan työntekijät. Toimijuudeltaan passiivisia yhteistyökumppaneita taas olivat Kela, TE-palvelut ja Migri. Terveystoiminta ja järjestöt asettuvat aineistossamme sekatoimijuuden käsitteen alle.

Asiakkaiden oma toimijuus on aineistossamme pääosin aktiivista, mutta asiakkaan läheisverkoston toimijuus sen sijaan pääasiassa passiivista. Sosiaalihuollon työntekijän toimijuus vaihtelee dokumenteissa aktiivisen ja passiivisen välillä. Toisinaan asiakkaan,

työntekijän tai yhteistyökumppanin toiminta kuitenkin häivyttyy dokumenteissa passiivimuotoisen tekstin alle, jolloin toimijuutta ei ole mahdollista arvioida lainkaan.

IDEAT KEHITTÄMISEEN

Molemmissa dokumenteissa tulee kertoa sekä asiakkaan että työntekijän ja työntekijöiden näkemyksiä, toiveita sekä ajatuksia asiakkaan tilanteeseen liittyen, joten olisi tärkeää, että teksteihin kirjoitetaan auki subjekti, jotta tiedetään, kuka on mitään mieltä ja mikä kenenkin vastuulla on. Passiivi retorisenä keinona häivyttää tätä toimijuutta ja jättää myöhemmälle tulkinnalle hyvin epäselväksi sen, kuka on ilmaissut mitä ja mitä kenenkin tulee tehdä. Aktiivimuotoinen teksti tekee monitoimijaisuuden näkyväksi ja dokumentoi selkeämmin esimerkiksi eri osapuolten vastuuta, mikäli asiakirjaan tarvitsee jatkossa palata.

LÄHTEET

Kekoni, T., Mönkkönen, K., Hujala, A., Laulainen, S. & Hirvonen, J. (2019). Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa K. Mönkkönen, T. Kekoni & A. Pehkonen (toim.), Moniammatillinen yhteistyö: Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla (s. 6–11).
Kääriäinen, A. (2016). Sosiaalityön dokumentointi: suhdetietoon ja toimintaan. Teoksessa M. Törrönen, K. Hänninen, P. Jouttimäki, T. Lehto-Lundén, P. Salovaara & M. Veistilä (toim.), Vastavuoroinen sosiaalityö. Helsinki: Gaudeamus.
Sosiaalihuoltolaki (2014/1301).